

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, доцента, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету

Логвиненко Миколи Івановича

на дисертаційну роботу

Валентини Вікторівни Нежевело

**«Правові засади публічного адміністрування у сфері користування
землями державної та комунальної форм власності»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

1.Актуальність теми дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням, присвяченим сутності, особливостям та проблемним аспектам правових засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, вдосконаленню законодавства у даній сфері та спрямована на досягнення цілей сталого розвитку.

Обрана Валентиною Вікторівною Нежевело тема дослідження є актуальною та важливою, адже незважаючи на проведені зміни щодо удосконалення земельних відносин та впроваджені етапи земельної реформи, низка процедурних питань в сфері користування землями державної та комунальної власності все ж залишаються не врегульованими на належному рівні.

Актуальність наукового дослідження правових засад публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності обумовлена тим, що більшість досліджень у такій сфері проводилася за більш широким предметом дослідження (щодо усіх видів земель або в цілому публічного адміністрування). У науці ж адміністративного права питання публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності досліджено фрагментарно. В свою чергу, низка важливих питань щодо адміністративно-правових засобів публічного адміністрування землями державної та комунальної власності, суб'єктного складу не досліджено взагалі. Поставлені питання потребують комплексного аналізу, систематизації та удосконалення, що і знайшло свого відображення з дисертації Валентини Вікторівни Нежевело.

2. Зв'язок роботи з науковими програми, темами, планами.

Дослідження відповідає ухваленим Указом Президента України №722/2019 від 30.09.2019 року Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, здійснено на основі Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», та в роботі відображено основи Національної економічної стратегії на період до 2030 року, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, в тому числі дисертація виконана в межах науково-дослідних тематик кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету «Актуальні проблеми приватного та соціального права» (номер державної реєстрації 0117U002574) та «Питання правового регулювання приватних та соціальних відносин в сучасних умовах» (номер державної реєстрації 0122U002261).

3. Наукова новизна одержаних результатів.

На підставі проведеного дослідження в роботі висунуто і обґрунтовано низку наукових ідей та конструкцій, сукупність і рівень розробки яких дозволяють кваліфікувати дану дисертацію як завершене наукове самостійне дослідження. Положення, що сформовані по змісту роботи є особистим здобутком дисертантки і характеризуються необхідним і достатнім рівнем наукової новизни для дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертанткою доречно та чітко визначено предмет та об'єкт дослідження (стор. 27); коректно поставлено мету дослідження (стор. 26); згідно поставленим завданням авторкою влучно сформовано поняття публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, досліджено та визначено історичні етапи розвитку публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, уточнено зміст та принципи публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, сформовано проблемні аспекти та систематизовано суб'єктний склад у сфері користування землями державної та комунальної власності, окреслено організаційно-інституційне забезпечення публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, конкретизовано правові засоби публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, досліджено та узагальнено зарубіжний досвід нормативного врегулювання публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності.

Заслуговує на увагу запропоноване авторське поняття публічного

адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної власності, що визначено як частина всієї системи публічного адміністрування, але специфіка об'єкта такого адміністрування, цінність відносин щодо раціонального використання, володіння та розпорядження земельними ділянками з особливими правовими режимами, а також спеціальний порядок охорони земель, дозволяє виділити його в окремий правовий інститут, наділений певними особливостями (стор. 28-29, 193).

Відповідно до усталених у практиці Європейського суду з прав людини та регламентованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод принципів правової визначеності та легітимних очікувань, дієво запропоновано повернути реальне застосування принципу «мовчазної згоди» при реалізації права на безоплатне одержання земельної ділянки державної або комунальної власності у приватну власність згідно з передбаченою чинним земельним законодавством процедурою, шляхом реалізації даного принципу не як формального права громадян, а як юридичного факту на основі якого виникає право на здійснення подальших правовідносин, що вчинено з наданням конкретних пропозицій щодо внесення змін до Земельного кодексу України (стор.4, 102-102, 201).

Доцільно також надано пропозицію здійснення впровадження інформаційної взаємодії між всіма кадастрами, що мають пряме або опосередковане відношення до земельних ділянок, визначивши базовим саме Державний земельний кадастр, адже слід погодитися з позицією авторки, що основою функціонування всіх існуючих кадастрів є земля. Вдало зазначено, що такий підхід може удосконалити всю систему публічного адміністрування у сфері земельних відносин (стор.191).

Сформовані в дисертації теоретичні положення, узагальнення, висновки, рекомендації, пропозиції щодо удосконалення законодавства в межах досліджуваної теми обґрунтовані на підставі особистих досліджень авторки, професійного досвіду з юридичної практики, у результаті опрацювання й аналізу наукових, нормативних і статистичних джерел, в тому числі проведеного соціального опитування.

Більшість питань, що висвітлюються у роботі, підіймаються вперше, інші розглянуті з новим підходом до правових позицій, вирішення окремих спірних питань отримало у роботі додаткове обґрунтування.

4. Наукове та практичне значення.

Для вітчизняної доктрини адміністративного права дисертація є одним із перших досліджень, у якому комплексно, на основі сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, зарубіжного й

національного законодавства, розкрито зміст та особливості публічного адміністрування саме у сфері користування землями державної та комунальної форм власності, визначено перспективні напрями вдосконалення такого управління.

У свою чергу, для доктрини земельного права виконане дослідження має позитивний результат для вдосконалення врегулювання земельних відносин, особливо в еру дії чергового етапу земельної реформи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, викладені в дисертації, можуть бути використані в науково-дослідній роботі для подальших наукових досліджень; у правотворчості – для розроблення проєктів нових нормативно-правових актів та проєктів внесення змін до діючих актів, у процесі правової експертизи проєктів законів, задля удосконалення чинних нормативів; у практичній діяльності – діяльності органів місцевого самоврядування, виконавчих органів державної влади у сфері земельних відносин, правничих спільнот, судів; у освітньому процесі – при викладанні окремих тем навчальних дисциплін Адміністративне право, Актуальні проблеми конституційного та адміністративного права, Правові засади адаптації законодавства України до права ЄС, а також дисциплін Земельне право, Актуальні проблеми екологічного та земельного права, в тому числі спецкурсів, а також написанні підручників, навчальних посібників та курсів лекцій, що підтверджується наданими в додатку до роботи актами впровадження.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні положення та результати дисертації опубліковано у 22 наукових працях (в тому числі і у співавторстві), з яких 5 статей у наукових фахових виданнях України (категорія Б), 1 стаття у міжнародній базі даних Scopus та 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до ОЕСР та/або Європейського Союзу, та в 15 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій та круглих столів, що підтверджує повноту викладення матеріалу дисертації у різних наукових публікаціях.

Основні наукові результати дисертації обговорювалися на численних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, юридичних форумах, в тому числі практичні питання по темі дослідження обговорювалися та опрацьовувалися на практикумах із застосування законодавства у Сумському регіональному відділенні Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» в рамках Проєкту «ПУЛЬС» за підтримки USAID.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, мають достатній ступінь обґрунтованості, що засвідчує опрацювання дисертанткою в повній мірі відповідного емпіричного матеріалу (судової практики, практичної діяльності органів публічного адміністрування, стану громадської думки), нормативно-правових актів України та зарубіжних країн.

6. Завершеність та відповідність роботи встановленим вимогам щодо оформлення.

Ознайомившись зі змістом дисертації та анотації авторки роботи, можна стверджувати, що структура роботи логічна та дозволяє у значній мірі досягти поставленої мети, конструктивно вирішити відповідні завдання. Робота виконана у відповідності до вимог, які ставляться МОН України до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії. Підтверджено вміння дисертантки використовувати як загальнонаукові (діалектичний метод, метод системного аналізу, класифікації та групування, гіпотези і припущення), так і спеціальні правові методи дослідження (історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-юридичний методи).

Валентина Вікторівна Нежевело виважено здійснила аналіз основних теоретичних понять та категорій в роботі, обґрунтування та формулювання висновків та положень, що виносяться на захист, та заслуговують на увагу наукової спільноти.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

При схваленні в цілому дисертаційної роботи Валентини Вікторівни Нежевело на тему «Правові засади публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності», звертається увага на окремі дискусійні моменти, з висловленням зауважень та побажань.

У першу чергу вважаю за доречне зауважити, що зазначена авторкою думка щодо доцільності впровадження в Україні пріоритетності земель державної та комунальної форм власності, які доречно використовувати задля першочергового задоволення інтересів суспільства, з сформованою позицією щодо максимального строку оренди таких земель в 15 років, мала б більш доказовий характер у випадку додаткової аргументації саме вказаного строку оренди (стор.167).

По друге, авторкою запропоновано згідно з принципами повсюдності та субсидіарності надати радам територіальних громад повноваження вирішувати всі земельні питання на власній території, крім тих, які вони з об'єктивних причин не можуть вирішити і які належить передати на вирішення органів державної влади чи суду. Така пропозиція авторки частково відповідає тим

змінам, які відбулися після реалізації земельної реформи щодо делегованих повноважень органів місцевого самоврядування. Винесена на захист пропозиція потребує конкретизації.

По третє, авторкою роботи зазначено про проблемні питання представництва органами прокуратури при вирішенні земельних спорів у судовому порядку, які зачасту виступають на стороні позивача в особі органу влади, який є власником землі, мотивуючи свою позицію тим, що таке право представництва не має бути маніпулятивним, і що посадові особи органів прокуратури не повинні зловживати наданими повноваженнями (стор.161-162). Проте, вважаю що доречно деталізувати конкретні причини та обставини, які призводять до формування висновку про можливе зловживання органами прокуратури своїми правами в аспекті управління в сфері користування земельними ділянками.

8.Загальний висновок.

Дисертаційна робота Валентини Вікторівни Нежевело на тему «Правові засади публічного адміністрування у сфері користування землями державної та комунальної форм власності», яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022р., а авторка дисертації Валентина Вікторівна Нежевело заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Микола Логвиненко
Логвиненко М.І.
завідувач (Л.І. Логвиненко Р.А.)

Микола ЛОГВИНЕНКО